

Vår adress
Bildningssektorn
Borlänge kommun

Adress
Arbetsmarknads- och socialnämnden

Besöksadress
Röda vägen 50

Handläggare, telefon, e-post
Lena Angberg

lena.angberg@borlange.se

Nämnd

Datum

5

Remissyttrande över regeringens promemoria om nytt ersättningssystem för mottagande av och kommunplacering av ensamkommande barn och unga

Förslag till beslut

Remissvaret gällande regeringens förslag om nytt ersättningssystem för mottagande av och kommunplacering av ensamkommande barn och unga godkänns.

Sammanfattning av ärendet

Den stora ökningen av antalet ensamkommande barn under 2015 har medfört stora utmaningar för kommunerna. Regelverket måste ta hänsyn till kommunernas förutsättningar och bidra till en effektiv användning av skattemedel.

Dagens system för ersättning till kommunerna för mottagande av ensamkommande barn är inte ändamålsenligt. Regelverket är svåröverskådligt och administrativt betungande. Ersättningen bör därför i större utsträckning än idag täckas av schabloner.

Regeringen aviserade i vårpropositionen 2016 att man avsåg att återkomma med förslag för att förenkla regelverket, förbättra kommunernas planeringsförutsättningar, minska den administrativa bördan och öka kostnadseffektiviteten. I regeringens promemoria beskrivs ett nytt ersättningssystem för mottagande av ensamkommande barn och unga.

Beslutsunderlag

Regeringskansliets promemoria 2016-06-21 Dnr A2016/01307/I

Beskrivning av ärendet

Borlänge kommun vill inledningsvis anföra att promemorian innehåller ett bra förslag som innebär lättnader för kommunerna, nämligen övergång till schablonersättningar med vissa undantag. Kommunen menar dock att främsta syftet med denna promemoria är att minska statens kostnader.

Promemorian innehåller grova generaliseringar om att kommunerna med nuvarande system saknar incitament för att hitta billigare lösningar för barnens boende och omhändertagande. I själva verket arbetar kommunerna ständigt med att ge så god kvalitet gällande mottagande och omhändertagande som möjligt efter individuella bedömningar.

Så sent som förra året uppmanades kommunerna av staten att bygga HVB-hem i egen regi och skapade regelverk för detta. Staten krävde en utökning av mottagandet och fler platser till barnen.

När kommunerna planerat efter dessa förutsättningar styr staten bort från HVB-hem till boendeformen stödboende med minimal omställningstid för kommunerna. Detta är inte rimligt. Staten undandrar sig ansvar under förspegligen att man vill värna om kommunernas planeringsförutsättningar och lätta på den administrativa bördan för socialtjänstens personal. Genom detta förslag saboteras istället till stora delar kommunernas planering.

Placering av nyanlända 16-17 åringar i stödboende kommer innebära sociala konsekvenser. Vad händer när tillsynen och stödet till ungdomarna försämras? Det finns en överhängande risk för social oro, bristande integrering och ökning av psykisk ohälsa.

Staten hävdar att kommunen nu får incitament att anpassa ungdomarnas skolgång så att den passar alla och att fler ungdomar väljer att fortsätta att gå i skolan. Staten säger indirekt att skolan arbetar fel idag men ger inga anvisningar om vad som behöver förbättras för att motivera ungdomar till fortsatta studier.

Sammantaget är Borlänge kommun mycket kritisk till regeringens förslag. Det vältrar över kostnaderna på kommunen, riskerar att skapa social oro och öka risken för psykisk ohälsa, vilket kan ge stora samhällskostnader på sikt för kommuner och landsting. Ersättningen för beredskap (500 000 kr) är alldeles för låg för att kommunerna ska kunna hålla en rimlig beredskap för mottagandet. Det är staten som ska täcka de kommunala kostnaderna eftersom flyktingpolitik är ett statligt ansvar. Det finns risk att kommunen med detta förslag tvingas använda andra medel för att täcka upp för beslutade åtaganden.

Ärendebeskrivning

De olika ersättningarna

Punkt 3.1 Ny ersättning för beredskap och kapacitet för mottagande av ensamkommande barn

Den nya ersättningen består av en fast och en rörlig del som baseras på kommunens beräknade andel av mottagande enligt Migrationsverkets anvisningsmodell. Regeringen vill

ta bort nuvarande ersättning som är 500 000 kr/år till kommuner som tecknar överenskommelse med Migrationsverket.

Denna ersättning ska ersättas av en beredskapspeng om 500 000 kr/år samt en rörlig del baserad på kommunens beräknade mottagande utifrån anvisningsmodellen. Den rörliga delen förslås bli 7 så kallade fri-dygn per anvisad ungdom. Det innebär en ersättning för Borlänge kommun på totalt cirka 900 000 kr, varav 500 000 kr i beredskapspeng plus 378 000 kr för mottagande av 40 ungdomar/år. Vi vet dock inte hur stort mottagandet blir. I år har kommunen tagit emot nio ungdomar.

Konsekvens

Beredskapspengen är för liten för att hålla Borlänge kommuns nuvarande kapacitet med HVB-hem i egen regi. För att behålla HVB-hem samt ha beredskap för bra mottagande behövs 2-3 miljoner kronor. I förslaget riktas satsningar mot stödboenden vilket innebär att kommunen inte kan behålla den omfattning av HVB-hem som finns idag och som är under planering. Borlänge kommun anser att HVB-placeringar är bra för nyanlända 16-17 åringar eftersom det ger större möjlighet till socialt stöd och fostran och insikt i det svenska samhället än stödboenden har möjlighet att ge.

Punkt 3.3 Schablonersättning för mottagande av asylsökande ensamkommande barn i anvisningskommun

Den nya ersättningsformen innebär införande av en ny schablon om 52 000 kr per barn. I den inräknas även kostnader för utredning, uppföljning, tolk och god man. Idag är ersättningen 31 000 kr eller 39 000 kr per barn beroende på om barnet är placerad i HVB-hem eller familjehem. Dagens ersättningssystem innebär rätt att återsöka god man-kostnader och tolkkostnader samt ungdomarnas ankomstresa. Detta försvinner i det nya förslaget. Beviljas den unge uppehållstillstånd kommer ett bidrag på 30 000 kr att utgå. Den summan delas idag av socialtjänsten och överförmyndaren. Överförmyndarens faktiska kostnader för rekrytering, utbildning, tillsyn med mera har SKL beräknat att det uppgår till 8 500/barn. Utöver detta kommer månatligt arvode om 2000 kr/mån. Ett genomsnittligt uppdrag för god man är 18 månader och innebär en faktisk kostnad på minst 48 000 kr.

Konsekvens

Kommunerna får en inkomstminskning då 52 000 kr inte täcker kostnaderna. Schablon-tanken är god, men summan bör höjas till 82 000 kr utifrån kostnaderna av god man. Sänks arvodet för gode män så kan rekryteringssvårigheter uppstå vilket medför konsekvenser beträffande rättsäkerhet och barnperspektivet i sin helhet.

Punkt 3.4 om dygnersättningarna för mottagande av ensamkommande barn (asylsökande och personer med PUT)

Förslaget beträffande detta är 1350 kr/dygn för ungdomar under 18 år, idag uppgår ersättningen till 1900 kr/dygn. Resonemanget som förslaget grundar sig på är att stödboende kan ersätta HVB-hem för 16-17 åringar. I föreskrifterna för stödboende står det att 16-17 åringar kan placeras i stödboende om särskilda skäl föreligger. I och med detta förslag tar staten sig rätten att föregå socialsekreterarnas plikt enligt Socialtjänstlagen att göra individuella bedömningar och placerar en stor del av 16-17 åringar i stödboende.

Konsekvens

Förverkligas förslaget innebär detta att kommunen behöver minska HVB-verksamheten med eventuella uppsägningar som följd. Den allvarligaste konsekvensen är dock att stödet och tillsynen för 16-17 åringar riskerar att försämrats vilket kan leda till sociala konsekvenser så som social oro, bristande integration och ökning av psykisk ohälsa. Borlänge kommun anser att ungdomarna mår bäst av att bo de första 6-12 månaderna i HVB-hem där möjligheterna är störst att hantera ungdomarnas psykosociala situation på rätt sätt och ha möjlighet att ge tillräckligt med stöd för att inkludera dem i det svenska samhället.

Ett argument är att man kan välja vilken personaltäthet man har på sina stödboenden, men statens ersättning täcker inte tillräcklig personaltäthet som exempelvis nattpersonal.

Borlänge kommun har förvärvat stora fastigheter för ändamålet. Dessa kan ändras till stödboenden, men risken är stor att det leder till social problematik och oro med lägre personaltäthet. Detta ställer krav på kommunen att ha hög personaltäthet för att motverka riskerna. För att ha möjlighet att utföra sådana åtgärder behöver planeringsunderlaget förbättras. Kommunen behöver därför avvakta för att se hur många ungdomar som kommer under året. Behovet av lägenheter till asylungdomar över 18 år behöver även utredas. Dessa lägenheter finns inte idag. Det kommer även behövas satsning på rekrytering av och stöd till egna familjehem.

Punkt 3.6 om rätten till ersättning för ungdomar mellan 18-20 år med uppehållstillstånd

Regeringen menar att kommunerna med nuvarande regler inte har tillräcklig ekonomisk drivkraft att ompröva placeringsbeslut när ungdomen fyllt 18 år då personen inte bör ha samma vårdbehov som motiverar en placering. Förslaget om schablonersättning för denna grupp är 750 kr/dygn, idag är ersättningen 1900 kr/dygn.

Regeringen framför stödboende som ett alternativ även till denna grupp av ungdomar, vilket är rimligare. Man menar även att billiga kommunala lägenheter kan vara ett alternativ. Detta förslag är inte realiserbart på många år då bostadsbrist råder i kommunen. Ett ytterligare förslag är studentboenden, elevhem och internat på folkhögskola. Kommunens ersättning ska då kopplas till CSN. Detta innebär att kommunen bara får ersättning om ungdomen uppbär CSN-stöd för gymnasienivå. Unga som fortsätter studera efter vårterminen det år hen fyller 20 år har rätt till CSN-stöd. Regeringen menar att detta ska ge kommunerna ekonomisk drivkraft att erbjuda gymnasieutbildning som utformas för att motviera ungdomen att fortsätta studera så länge att hen är berättigad till studiehjälp. Schablonen ska inte betalas ut om den unge har rätt till etableringsersättning.

Kommunen ska dock få rätt till ersättning för kostnader för försörjningsstöd för att nyanlända som fyllt 18 år, men inte 21 år efter att möjligheten till studiehjälp upphört. De ungdomar som inte går i skolan av olika skäl ges ingen ersättning till kommunen, endast möjlighet att söka faktisk kostnad för försörjningsstöd.

Konsekvens

Utlussverksamheten kommer att påverkas då kommunen inte längre har samma möjlighet att stötta ungdomar som inte klarar skolan. Borlänge kommun oroar sig för de ungdomar som inte går i skolan av olika skäl och de kostnader som kommunen får för dem.

De löper stor risk att inte klara sin försörjning och integration i samhället. Staten underskattar deras behov och hur många dessa ungdomar kan vara. Borlänge kommun menar att dessa kommer vara fler än vad regeringen tror. Förslaget kan innebära att samhället slutar ta ansvar för dessa.

Promemorian säger att i och med att man tar bort placeringskravet på ungdomar i åldern 18-20 år så kommer kommunernas socialtjänst avlastas. I realiteten innebär det en omfördelning inom socialtjänsten med konsekvensen att försörjningsenheten får ta hand om många av ungdomarna istället.

Ekonomiska konsekvenser

De statliga ersättningarna till kommunerna för mottagande av och kommunplacering av ensamkommande barn sänks kraftigt och ökar därmed kommunernas kostnader. Samtliga punkter innebär en försämring för kommunerna bortsett från den årliga ersättningen på 500 000 kr. Tidigare överenskommelse tas bort vilket innebär svårigheter att upprätthålla tillräcklig beredskap när den ersätts av ersättning för beredskap på 500 000 kr. Beredskapsersättning bör uppgå till 2-3 miljoner kronor för en kommun av Borlänges storlek.

Sveriges kommuner och landsting (SKL) beskriver konsekvenserna av regeringens förslag i ett uttalande den 22 juni 2016. Synpunkterna kan sammanfattas i följande punkter:

- Schabloner är bra, men för låga och täcker därför inte kommunernas faktiska kostnader
- Omställningstiden är för kort för bra mottagande
- Mer tid behövs för regeländringar och kunskapsstöd för att klara övergången
- Förslaget förutsätter att de flesta barnen ska bo i familjehem eller stödboende vilket innebär ett stort omställningsarbete för kommunerna med omfattande och resurskrävande arbete från kommunernas socialtjänst
- Svårigheter gällande rekrytering av familjehem finns redan idag
- Statens besparingar skall inte bekostas av kommunerna
- Staten bör ersätta kommunerna för kostnaden för den uppsägningstid som blir konsekvensen av att avveckla kostsamma avtal för HVB-hem

Ersättning idag

- 500 000 kronor per kommun/år som tecknat avtal
- 1 600 kronor/dygn för obelagda platser inom överenskommelsen
- 1 900 kronor/dygn för belagd plats inom överenskommelsen för HVB utanför överenskommelsen
- Faktiska kostnader för familjehem utanför överenskommelse och LVU-placeringar
- 1000 konor/dygn i stödboende
- HVB-hem utanför överenskommelse ersätts för faktiska kostnader för barn med uppehållstillstånd
- Ersättning för faktisk kostnad för ankomstkommuner
- 31 000 och 39 000 kronor i engångsbelopp för socialtjänstens utredning inför placering
- Faktisk kostnad för ersättning till gode män

Ersättning från 2017

- 500 000 kronor till alla kommuner per år i fast ersättning
- Rörlig ersättning i sju dygn i enlighet med kommunens fastställda andel
- 3 000 kronor/dygn för barn till ankomstkommunerna
- 52 000 kronor/barn till anvisningskommun för transportkostnader, utredningar, uppföljningar, tolk och god man, med mera
- 1 350 kronor/dygn för boende för ensamkommande barn som är asylsökande eller har uppehållstillstånd i anvisningskommun
- Faktiska kostnader för unga asylsökande 18-20 år för LVU-placeringar eller motsvarande behov av placering med stöd av Socialtjänstlagen
- 750 kronor/dygn för ensamkommande unga 18-20 år som har uppehållstillstånd

Barnperspektivet

	Ja	Nej
Beslutet innebär konsekvenser för barn och ungdomar. <i>Om nej, besvaras inte fler frågor.</i> <i>Om ja, beskriv hur. Kan vara angivet i ärendebeskrivningen.</i>	☒	☐
Hänsyn till barn och ungdomar har tagits.	☒	☐
Barn och ungdomar har fått säga sin mening. <i>Om ja, på vilket sätt? Kan vara angivet i ärendebeskrivningen.</i>	☐	☒

Remissinstanserna synpunkter

Tomas Ahlin
Verksamhetschef

Lars Walter
Sektorchef

Bilagor

--

Beslutet skickas till

Sektorchef, Lars Walter
Verksamhetschef, Tomas Ahlin
Enhetschef för EKB-enheten, Ronnie Lundström
Barn- och bildningsnämnden